

STORTINGET

Representantforslag 46 L

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sandra Bruflot, Sveinung Stensland, Bjørnar Moxnes, Seher Aydar, Kristoffer Robin Haug, Rasmus Hansson, Marian Hussein og Torgeir Knag Fylkesnes

Dokument 8:46 L (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ola Elvestuen, Sandra Bruflot, Sveinung Stensland, Bjørnar Moxnes, Seher Aydar, Kristoffer Robin Haug, Rasmus Hansson, Marian Hussein og Torgeir Knag Fylkesnes om å gjennomføre rusreformen

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne mener at tiden er overmoden for en rusreform. Den politikken som har vært ført i mange tiår i Norge, har verken forebygget omfanget av ulovlige rusmidler eller hjulpet de som har en alvorlig rusavhengighet. Forslagsstillerne er opptatt av å føre en kunnskapsbasert ruspolitikk, og mener NOU 2019: 26 «Rusreform – fra straff til hjelp» gir grunnlag for en slik politikk.

Forslagsstillerne viser til at det for svært mange rusavhengige er snakk om selvmedisinering for ubehandlede traumer de har blitt utsatt for og ikke fått god nok hjelp til å bearbeide med støtte fra hjelpeapparatet. Når det gjelder ungdom og eksperimentering med rusmidler, bidrar straff og stigmatisering av ungdommen til å gjøre det vanskelig å komme seg ut av avhengighet. Dette er dokumentert gjennom NOU 2019: 26 «Rusreform – fra straff til hjelp». Forslagsstillerne vil spesielt fremheve hvor sosialt skjevt strafferegimet treffer, slik det understrekes av rusreformutvalget:

«Fra internasjonal forskning er det godt dokumentert at kriminalisering av narkotikabruk kan utgjøre en betydelig barriere for hjelpesøkende adferd blant perso-

ner med narkotikarelaterte problemer [...] At stigmaet som hefter ved narkotikabruk gjennom flere tiår med kriminalisering også har betydning for befolkningens syn på brukergruppen, må anses å være hevet over tvil.»

Forslagsstillerne mener man må møte de som sliter med rusavhengighet, med hjelp, empati og forståelse, ikke fordømmelse og straff. Veien til hjelpeapparatet må være så kort som mulig. Derfor mener forslagsstillerne at avkriminalisering for bruk og besittelse av mindre mengder narkotika til eget forbruk er nødvendig. Forslagsstillerne mener det er ekstra viktig at ungdom får hjelp så tidlig som mulig og før et rusproblem har vokst seg stort og potensielt uhåndterbart. Hjelp må gis uavhengig av graden av avhengighet. For forslagsstillerne er rusreformen en helt nødvendig utvikling av helse- og sosialpolitikken, og forslagsstillerne mener tiden er overmoden for endring. Forslagsstillerne ønsker ikke at brukere skal straffes for det som ofte bunner i selvmedisinering eller selvskadning.

Forslagsstillerne vil understreke at rusreformen handler om et felles mål om å redusere et skadelig inntak av rusmidler og jobbe for å redusere folks behov for å ruse seg. Forslagsstillerne viser til at forskning og erfaring fra Portugal viser at en rusreform der hjelp tilbys fremfor straff, ikke fører til økt inntak av rusmidler, men heller til en reduksjon av misbruk. Forslagsstillerne mener rusreformen er en nødvendig forutsetning for å nå flere helsepolitiske mål: Man oppnår både å kunne forebygge og behandle rusavhengighet tidlig med hjelp, og det vil være positivt for folks psykiske helse å slippe straff og stigmatisering for sin avhengighet. Forebygging fremfor behandling står helt sentralt i helsepolitikken, og avkriminalisering av rusmidler og tilbud om hjelp, som beskrevet gjennom NOU 2019: 26 og Prop. 92 L (2020–2021), er et slikt viktig skritt mot dette målet. For-

slagsstillerne ønsker på den bakgrunnen at bruk og besittelse av mindre mengder narkotika avkriminaliseres som skissert i NOU 2019: 26.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Vedtak til lov

om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m.

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endring:

§ 69 nytt fjerde ledd skal lyde:

Når straffeskyld anses bevist, kan påtalemyndigheten unnlate å påtale erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til egen bruk som overskrider mengdebegrensninger for straffrihet bestemt i medhold av legemiddelloven § 31 femte ledd og straffeloven § 231 tredje ledd. Påtaleunntattelsen kan gis på vilkår av at siktede ikke begår en ny straffbar handling i en prøvetid, og at siktede etter innkalling møter hos rådgivende enhet for narkotikasaker, jf. straffeloven § 37 første ledd bokstav k. Reglene i annet ledd og tredje ledd annet og tredje punktum gjelder tilsvarende. Kongen kan ved forskrift fastsette mengdebegrensninger for bruk av påtaleunntattelse etter denne bestemmelsen.

II

I lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 31 andre ledd skal lyde:

Erverv, besittelse og bruk av dopingmidler, jf. § 24 a første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder, eller begge deler.

§ 31 nytt femte ledd skal lyde:

Straff etter første ledd får ikke anvendelse på overtredelse av bestemmelser gitt i medhold av § 22 annet ledd, eller overtredelse av § 24, ved egen bruk av narkotika eller erverv eller besittelse av narkotika til egen bruk. Kongen kan ved forskrift fastsette mengdebegrensninger for straffrihet etter denne bestemmelsen.

III

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

Ny § 9 a skal lyde:

§ 9 a Visitasjon av person, gjenstand eller oppbevaringssted
Politiet kan visitere person, gjenstand eller oppbevaringssted når det er overveiende sannsynlig at personen innehar et stoff som etter regler med hjemmel i legemiddelloven § 22 er å anse som narkotika.

Uten personens samtykke kan visitasjon etter paragrafen her bare skje etter beslutning av politimesteren eller den han bemyndiger. Dersom det må antas at formålet med visitasjonen vil forspilles ved opphold, kan beslutningen treffes av politiet på stedet. Det skal opplyses om hva saken gjelder og hva visitasjonen omfatter.

Utfallet av visitasjonen skal nedtegnes snarest mulig. Politiet kan beslaglegge og tilintetgjøre narkotika som innehas uten lovlig adgang.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om visitasjon og beslag i medhold av paragrafen her.

Ny § 9 b skal lyde:

§ 9 b Testing av narkotikapåvirkning

Politiet kan foreta en særskilt undersøkelse av om det foreligger tegn og symptomer på påvirkning av et stoff som etter regler med hjemmel i legemiddelloven § 22 er å anse som narkotika, når personen fremstår som påvirket av et slikt stoff og det foreligger rimelig grunn til å bekrefte eller avkrefte dette.

Dersom politiet anser det overveiende sannsynlig at personen er påvirket av narkotika, skal personen få tilbud om å gjennomføre foreløpig test som nevnt i vegtrafikkloven § 22 a første ledd eller å fremstilles for utåndingsprøve, blodprøve, spyttprøve og klinisk legeundersøkelse som nevnt i vegtrafikkloven § 22 a annet ledd, for å søke å fastslå eller avkrefte påvirkningen. Det samme gjelder dersom politiet anser det overveiende sannsynlig at personen har brukt narkotika, og testing etter første punktum er egnet til å påvise den tidligere bruken. Test, prøve eller undersøkelse etter første og annet punktum gjennomføres av personell som angitt i vegtrafikkloven § 22 a tredje ledd.

Opplysninger om gjennomføring og utfall av tiltak etter paragrafen skal nedtegnes snarest mulig. Departementet kan gi nærmere forskrifter om beslutning og gjennomføring av tiltak etter paragrafen.

Ny § 9 c skal lyde:

§ 9 c Pålegg om oppmøte for rådgivende enhet for narkotikasaker

Politiet kan pålegge en person å møte hos rådgivende enhet for narkotikasaker i kommunen når det er overveiende sannsynlig at personen har brukt, eller forsøkt å bruke, stoff som etter regler med hjemmel i legemiddelloven § 22 er å anse som narkotika, eller at personen har erver-

vet, eller forsøkt å erverve, eller innehar eller har innehatt et slikt stoff til egen bruk. Politiet kan også pålegge foreldre eller andre med foreldreansvar for en person under 18 år som er pålagt oppmøteplikt etter denne bestemmelsen, å møte hos rådgivende enhet for narkotikasaker.

Vedtak om møteplikt for rådgivende enhet skal grunngis.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om vedtak etter bestemmelsen her, meddelelse av vedtaket, oversendelse av vedtaket til rådgivende enhet i kommunen og politiets behandling av opplysninger i slike saker.

§ 30 nytt andre ledd skal lyde:

Straff etter første ledd nr. 1 kommer ikke til anvendelse på unnlatelse av å etterkomme pålegg gitt i medhold av § 9 c første ledd.

IV

I lov 2. juli 2004 nr. 64 om ordning med brukerrom for inntak av narkotika gjøres følgende endring:

§ 4 første ledd oppheves.

V

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 37 første ledd bokstav k skal lyde:

k) møte hos rådgivende enhet for narkotikasaker etter innkalling, forutsatt at domfellelsen gjelder erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til domfeltes egen bruk som overskrider mengdebegrensninger for straffrihet bestemt i medhold av legemiddelloven § 31 femte ledd og straffeloven § 231 tredje ledd, eller

§ 53 fjerde ledd skal lyde:

Dersom lovbryteren var under 18 år på handlings- tidspunktet, kan retten bestemme at fullbyrdingen av straffen utsettes i en prøvetid (betinget bot). Det samme gjelder når en lovbyrter har ervervet, besittet eller oppbevart narkotika til egen bruk som overskrider mengdebegrensninger for straffrihet bestemt i medhold av legemiddelloven § 31 femte ledd og straffeloven § 231 tredje ledd. Prøvetiden skal i alminnelighet være to år. Fullbyrdingsutsettelse gis på det grunnvilkår at den domfelte ikke begår en ny straffbar handling i prøvetiden. I tillegg kan retten fastsette særvilkår som nevnt i § 36 og § 37 bokstav a til k. Den siktede skal få uttale seg om særvilkår før de fastsettes. § 39 gjelder tilsvarende så langt den

passer. Ved forelegg gjelder reglene om betinget bot tilsvarende så langt de passer.

§ 231 nytt tredje ledd skal lyde:

Straff etter første og annet ledd får ikke anvendelse på erverv eller oppbevaring av narkotika til egen bruk. Kongen kan ved forskrift fastsette mengdebegrensninger for straffrihet etter denne bestemmelsen.

VI

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. gjøres følgende endringer:

§ 3-9 b skal lyde:

§ 3-9 b Rådgivende enhet for narkotikasaker

Kommunen skal ha en rådgivende enhet for narkotikasaker. Denne enheten skal ha ansvaret for å møte personer som er ilagt oppmøteplikt etter politiloven § 9 c. Det samme gjelder når oppmøte for enheten er satt som vilkår for en bestemt strafferettslig reaksjon.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om den rådgivende enheten, blant annet om organisering og tjenestens innhold, inkludert formidling til og samhandling med andre tjenester og om kommunens behandling av opplysninger i slike saker.

Ny § 3-9 c skal lyde:

§ 3-9 c Overtredelsesgebyr

Kommunen kan ilegge overtredelsesgebyr, jf. forvaltningsloven § 44 på to ganger rettsgebyret til personer som forsettlig eller uaktsomt unnlater å overholde pålegg gitt med hjemmel i politiloven § 9 c om oppmøte for rådgivende enhet for narkotikasaker.

Gebyr etter første ledd kan bare ilegges personer over 16 år. Gebyr kan ikke ilegges dersom det vil være urimelig tyngende sett i lys av overtrederens økonomiske situasjon og livssituasjon for øvrig. Gebyr skal ikke ilegges når oppmøte for rådgivende enhet for narkotikasaker er satt som vilkår for en bestemt strafferettslig reaksjon.

Statsforvalteren behandler klager på vedtak om overtredelsesgebyr etter første ledd.

Statens innkrevingssentral krever inn gebyr gitt med hjemmel i første ledd etter reglene i lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingssentral.

VII

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

7. desember 2021

Guri Melby

Ola Elvestuen

Sandra Bruflot

Sveinung Stensland

Bjørnar Moxnes

Seher Aydar

Kristoffer Robin Haug

Rasmus Hansson

Marian Hussein

Torgeir Knag Fylkesnes